

Mari Filipš

**KREIRAJ
SOPSTVENU
KRIZU
SREDNJIH
GODINA**

Prevela
Dubravka Srećković Divković

Laguna

Naslov originala

Marie Phillips

CREATE YOUR OWN MIDLIFE CRISIS

Copyright © 2011 Marie Phillips, 2019

International Rights Management: Susanna Lea Associates

Translation copyright © 2020 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Na pola našeg životnoga puta
u mračnoj mi se šumi noga stvori,
jer s ravne staze skrenuvši zaluta.*

Dante Aligijeri, *Božanstvena komedija*

---

* Prevod Mihovila Kombola. (Prim. prev.)

Ova knjiga ne liči ni na jednu drugu, a pogotovu ni na jednu pod zvaničnim autorskim pravima. Umesto da pratiš zaplet koji ti određuje autor, tvorac sopstvene sudbine jesi TI.

Ti si žena srednjih godina, s mužem, ćerkom i uspešnom karijerom, ali sve te glocka osećaj da tu nešto nedostaje.

Trebaće ti sva inteligencija i inventivnost kojima raspolažeš dok budeš koračala vijugavim putem kroz opaki lavirint srednjih godina, gde je na svakom skretanju OPASNOST.

Paliti porukama oženjenog kolegu?

Istetovirati nešto skroz malo?

Izaći u diskoteku s majkom?

Pobeći u Brazil?

ODLUČUJEŠ TI.

Nemaš šta da izgubiš sem braka, karijere i samopoštovanja.

1

Petak je pre podne. Na sastanku si. Po tvojoj proceni, sastanak traje 472 godine. Po tvom ručnom satu, traje devetnaest minuta. Preostaje još sat i četrdeset jedan minut. Šefica prezentuje strategiju prodaje zbog koje ste se već sedam puta sastajali, a biće promenjena do neprepoznatljivosti onog trenutka kad je bude poslala svojoj šefici. Levo od tebe, mlađa saradnica uporno se oglašava bučnim, krkljavim šmrktajima koji zvuče kao da slon srče surlom sirup. Desno od tebe je Rasel u Formi, koji te umalo nije poljubio jednom kad ste imali dan tim-bildinga u Nantviču, pre nego što se setio da ste oboje u braku. Rasel u Formi obuzdava zevanje i čita SMS poruku ispod stola. Odvaja oči od telefona i loviš mu pogled.

Ako hoćeš da napišeš poruku Raselu u Formi, pređi na 131.

Ako hoćeš da kažeš šefici da je taj sastanak gubljenje vremena za sve vas, pređi na 4.

Ako hoćeš da daš mlađoj saradnici papirnu maramicu, pređi na 83.

2

„Kako ste?“, pita čovek sa više pirsinga, koji bazdi na žito. Ima brazilski naglasak.

Objašnjavaš, prilično podrobno, kakav si dosadan kancelarijski posao obavljala pre nego što si odlučila da pobegneš u Brazil. Primećuješ da je veoma sitna, veoma stara dama koja sedi sa tvoje druge strane zaspala.

„A vi?“, najzad izgovaraš.

„Ja sam šaman.“

Proživljavaš izvesno kajanje zbog podrobnosti s kojom si rešila da zađeš, na primer, u proračunske tabele.

Muškarac s pirsinzima objašnjava da izvodi ceremoniju ajavasku za turiste (samo što ne kaže „turisti“; kaže: „spoznavajući putnici“) u amazonskoj džungli. „To je veoma duboko duhovno iskustvo“, kaže. „Dragocen obred prelaska u više stanje. Mogu da vas provedem kroz njega besplatno ako me naučite da se služim *Ekselom*. Stvarno muku mučim s poslovnim knjigama, pošto sam maltene stalno urađen.“

Možda i nije bila rđava zamisao sva ona priča o proračunskim tabelama.

Da prihvatiš šamanovu ponudu, idi na 117.

Da sama okušaš sreću u Brazilu, idi na 151.

3

„Ne, hvala“, odgovaraš svome tati.

„A što?“, kaže tata. „Biće veselo! Lepo ćemo se uklapati!“

Prebiraš u glavi sve moguće odgovore. Zato što ne voliš tetovaže. Zato što se bojiš da ćeš s tetovažom izgledati budalasto kad ostariš. Zato što se plašiš da će boleti. Ništa od toga ne možeš da kažeš ocu koji se upravo i sam istetovirao.

„Ah, nek ti bude“, kažeš. „Istetoviraću se.“

„To je moja ćera!“

Dodaješ i to na podugački spisak svega što nisi istinski želela da uradiš, a tata te je s godinama obrlatio na to svojim navaljivanjem, između ostalog da jedeš džigericu, da se kupaš u Severnom moru u februaru i večeraš sa sinom onog njegovog prijatelja s posla.

Pređi na 147.

4

Drhteći, ustaješ. Šefica prestaje da priča i vraća poklopac na čarobni marker kojim je crtala potpuno nesvrshodan dijagram. Škljocaj poklopca je nestvarno glasan.

„Da?“, izgovara.

„Čeril“, kažeš ti. „Mislim da ću zastupati sve nas ako kažem da će mi se mozak, ostanem li još sekund na ovom sastanku, istopiti i iscuriti na uši.“

„To nije u moje ime“, oglašava se mlađa saradnica.

„Zato što tebi mozak već lipti na nos“, odgovaraš.

„Je li vama sigurno dobro?“, pita Čeril.

Da li ti je sigurno dobro? Pitanje na svom mestu. Muž te već neko vreme upozorava da previše radiš i da ti ne gine sindrom izgaranja. Možda je ovo sindrom izgaranja. Ili možda naprosto stvarno mrziš svoj posao.

Da se izviniš šefici, idi na 135.

Da saopštiš šefici u šta da turi sebi svoj posao, idi na 24.

S

Rasel u Formi ustaje. „Moram da prijavim seksualno uznemiravanje na radnom mestu“, izgovara.

Pružna šefici telefon na kom je tvoja slika u toplesu. Šefica gleda u nju, bleđi. Dok iščekuješ svoju sudbinu, neprilika u kojoj si se našla postaje još gora time što primećuješ da šefica ima lepše sise nego ti.

„Mislim da bi bolje bilo da vi i ja skoknemo do moje kancelarije“, obraća ti se šefica. „Vi ostali možete da idete. Zadužicu Agatu da zakaže novi termin sastanka.“

Primećuješ da šmrktava mlađa saradnica i zamenik direktora marketinga kradom bacaju peticu. Verovatno ih je vezalo to što oboje imaju faličan nos, razmišljaš.

Šefica kreće prva ka svojoj kancelariji. Ti za njom. Na jedan sumanut trenutak pada ti na um da bi mogla jednostavno da pobegneš niz ulicu. To je ludost, razmišljaš. Kakva bi to osoba pobegla sa svog radnog mesta niz ulicu?

Da pobegneš sa svog radnog mesta niz ulicu, idi na 141.

Da pođeš za šeficom u njenu kancelariju, idi na 26.

6

„Grešiš“, pišeš.

Posle nekoliko sekundi stiže ti odgovor. „Ne“, piše,
„TI grešiš.“

Da pređeš preko toga, idi na 109.

Da odgovoriš, idi na 113.

7

Šefica još trabunja o nečemu, ali obraćaš na to još manje pažnje nego obično dok čekaš muževljev odgovor.

Baci novčić!

Ako padne glava, pređi na 106.

Ako padne pismo, pređi na 130.

8

Ne treba ti broker! Možeš ti i sama to da razmršiš. Zar je baš toliko teško? Istražuješ još malo i odlučuješ da sav svoj novac uložiš u neku valutu koja se zove na-i-von.

Redovno ti stižu mejlovi u kojima ti se saopštava da vrednost tvoje investicije raste, raste i raste. Muž daje otkaz na poslu, krojite planove da ispišete privremeno ćerku iz škole i provedete godinu dana putujući oko sveta zajedno. U međuvremenu postaješ rasipna: počinješ da nosiš na hemijsko čišćenje odeću koja je za hemijsko čišćenje umesto da je samo krkneš na program za vunu i nadaš se najboljem.

Dolazi dan da unovčiš svoje na-i-vone, ali sajt je nestao. Jedini trag o tome da su na-i-voni ikada postojali jeste što se pominju u korisničkoj grupi „očigledne prevare“ na *Reditu*.

I ti i muž ste nezaposleni. Sav novac je spiskan. Makar te radnica hemijskog čišćenja pozdravlja po imenu, ali se pitaš kako si dospela u tu situaciju.

9

Briješ se do glave. Izgleda grozno. Lobanja ti je jedna od onih što su pune džombastih kvrga koje izgledaju kao da te je neko napravio od gline, pa zalepio odozgo preostale komade i samo ih malo zapljeskao.

Sad si žena srednjih godina koja liči na imitatorku Šinejd O’Konor, bez nesvakidašnjeg dara za pevanje ili zamršenog odnosa prema papi. Glava ti opasno zebe. Pitaš se kako si dospela u tu situaciju.

10

Ulaziš na *Linkdin*, ali toliko ti vremena treba da lociraš i ukloniš sve bivše momke iz „povežite se s nekim kog znate“ pa odustaješ i opet izlaziš.

Da potražiš kombinacije za brzo bogaćenje, pređi na 98.

Da dignješ ruke od svega i kreneš sa listanjem *Tvitera*, idi na 122.

11

Krećeš za gumenjakom u jednu privatnu sobu. Soba se oseća na jeftin osveživač s mirisom bora i to nešto što osveživač pokušava da zabašuri. U uglu je ogroman plastični dušek. Kraj njega kutija vlažnih maramica sa slikom osmehnute bebice i nalepljenom porukom: „Molimo da očistite za sobom sve telesne izlučevine.“

„Sjajno“, izgovara gumenjak. „Pomozi mi da se iščupam iz ovog odela.“

Povlačiš mu rajsferšlus odela. Skinuvši mu masku, shvataš da tog čoveka poznaješ.

Baci novčić!

Ako padne glava, pređi na 136.

Ako padne pismo, pređi na 48.

12

Predlažeš mužu susret na neutralnoj teritoriji, pa se tako nakon posla sastajete u jednom pabu gde su nekada jedini gosti bili starci što čitaju *Dnevne trke*, ali se sad tu prodaje šezdeset vrsta džina ljudima sa ultramodernim frizurama. Saglasni ste da vam je potrebna neka drastična akcija da biste spasli svoj brak.

Da biste prevladali svoje razlike na psihoterapiji za parove, pređi na 138.

Da biste odvukli sebi pažnju sa svojih razlika, što se ne biste zajedno dali na uzbuđljiv novi projekat! Kuhinja vam već sto godina vapi za renoviranjem – eto vam prilike. Pređi na 73.

13

Ulaziš u prostor za jogu. U čelu prostorije nalaze se Budin kip i sveća s mirisom sredstva za ribanje kupatila. Svi su u brendiranoj sportskoj opremi, izuzev tebe. Ti si u majici s kratkim rukavima i u helankama koje ti služe za (povremeno) trčanje, (povremen) rad po kući i (često) sedenje na kauču dok gledaš televiziju.

Pojavljuje se učitelj. To je ekstremno kosmat čovek. Dlaka su pošteđene jedino oči, majušni šorts i atlet-majica. Testira mikrofončić povezan sa slušalicama: „Jedan. Dva. Jedan. Dva. Namaste. Namaste.“ A onda započinje čas.

„Svi sedite u položaj lotosa. Udahnite. Izdahnite. Sad dignite stopalo na lakat. Sad na rame. Sad ga stavite iza glave.“

Baci novčić!

Glava, pređi na 120.

Pismo, pređi na 154.

14

Nemaš snage za ponovni prolazak kroz sve to. Od same pomisli na dlakave prste tog odvratnog doktora dođe ti da sediš stisnutih nogu do kraja života. Ali treba ti nešto što će ti pomoći da mrdneš s mrtve tačke. Nekakva promena.

Da promeniš svoje unutrašnje biće, pređi na 72.

Da promeniš svoje spoljašnje biće, pređi na 81.

15

„U stvari, moram hitno da popričam s njom napolju“, kaže Rasel u Formi. „Upravo sam primetio da ima nekih nepoklapanja brojeva. Ne želim više da ometam sastanak.“ Šaka mu očesava tvoju butinu. Iskreno se nadaš da tu vrelinu ne izaziva infekcija urinarnog trakta.

„Onda dobro“, kaže šefica. „Ako morate. Nastojte da je ne zadržite predugo.“

Oboje ustajete i izlazite sa sastanka. Srce ti lupa, noge klecaju, a venčana burma iznenadno kao da ti je strašno tesna i steže prst.

„Muški ili ženski?“, pita Rasel u Formi.

Ako ti je pomisao na seks u ve-ću taman dovoljno ne-seksi da to prekineš, pređi na 64.

Ako si prešla tačku iza koje nema povratka, pređi na 31.

16

„Izvinite“, kažeš, „ali prvo pravilo putovanja glasi da nikad ne treba pronositi ničiji tuđ prtljag kroz bezbednosnu proveru.“

„Razumem“, kaže veoma sitna, veoma stara dama glasom koji zvuči veoma umorno i tužno.

Zajedno polako krećete kroz pasošku kontrolu. Ona stenje i ječi dok cima i gura kolica svom snagom. A onda, odjednom, veoma sitna, veoma stara dama staje. Postaje siva u licu, njiše se i pada na pod.

Osooblje aerodroma juri ka njoj i pokušava da je vrati u život, ali uzalud. Mrtva je.

Tada mrtvo telo veoma stare žene okružuju sva deca (sem ćerke u Milton Kinzu), unuci i obožavani praunuk, koji su došli da je dočekaju na aerodromu, i kreću da plaču i nariču kako su ostali bez svoje voljene majke/babe/prababe. Da je samo neko bio ljubazan da joj pomogne da pronese torbe, možda bi još bila živa.

Neko upire prstom u tebe i sva rodbina se osvrće.

Sama si na aerodromu u Brazilu, a upravo si ubila veoma sitnu, veoma staru damu, i mnoštvo izuzetno gnevni ljudi više na tebe na portugalskom. Pitaš se kako si dospela u tu situaciju.

17

Još ti nisu poništili šifru za logovanje, pa sedaš za neupadljiv sto u kancelariji i surfuješ po internetu tražeći načine da zaradiš pare, u nadi da te niko neće primetiti i izbaciti te iz zgrade.

Da proveriš šta ima na *Linkdinu*, pređi na 10.

Da potražiš kombinacije za brzo bogaćenje, pređi na 98.

Da digneš ruke od svega i kreneš sa listanjem *Tvitera*, idi na 122.

18

Momak vadi iz džepa zip kesicu. U njoj je beo prah. Može biti sve i svašta, od praška za veš pa do kokaina i... drugih droga koje se uzimaju na nos. Toliko dugo nisi izlazila ni u jednu diskoteku da ne znaš čak ni koje se droge uzimaju na nos. So za kupanje? Sad je to fora, jelda? Čitala si članke uzbunjivača javnosti o tome, ali nikad ti nije bilo do kraja jasno da li je posredi žargonski izraz za nešto ili pak ljudi stvarno šmrču nešto što kupuju u *Lašu*. Ne podnosiš miris *Lašovih* proizvoda. Kad god treba da prođeš pored njihove radnje, moraš da pređeš na drugu stranu ulice. Da li je u redu da upitaš momka smeš li da pomirišeš to što je u kesici pre nego što odlučiš da se poslužiš? Ne. Definitivno nije u redu. Naprosto će morati da bude šmrknuti il' ne šmrknuti.

Šmrknuti: 57.

Il' ne šmrknuti: 110.

19

Predlog aplikacije sad glasi BARTOLOMJU. Bartolomju je od glave do pete u opremi za lov na lisice i stoji kraj nekakvog konja. Oko njega je čopor biglova. U jednoj ruci mu je korbač, a drugom, za rep, drži obezglavljenju lisicu. Nabraja svoja interesovanja, kao što su ponovno uvođenje vešanja i rekolonizacija Afrike.

Levo za ne? Pređi na 86.

Desno za da? Pređi na 114.

20

Iznova proživljavaš istu neprijatnu proceduru, isti obes-pokojavajući utisak da je otac tvog budućeg deteta ne-kakva sluz u čašici, isti invazivni postupak oplodnje, iste odvratne viceve – doslovno, iste-istovetne – pakosno-po-hotnog doktora, ali ovog puta nakon piškenja na test-šta-pić dobijaš drugačiji rezultat.

Pređi na 152.

21

Sediš sa drugim učesnicima rituala (turistima) u ceremonijalnom prostoru dok šaman svima deli šolje sa ajavasko-čajem, koji je odvratnog ukusa i definitivno bi bio bolji kad bi imala neki keks da umočiš. Nimalo te ne hrabre kofice koje svima uručuje uz čaj. Znaš čemu služe. Šaman počinje da peva, ali vrlo brzo, i ne čuje se baš mnogo jer svi povraćaju.

Krećeš da haluciniraš. Isprva ti je um pun vizija *Ekselovih* proračunskih tabela, džinovskih tropskih paukova i putničkih kombija iz devedesetih. Potom granice tvog bića počinju da se tope i postaješ jedno s kosmosom.

Ploviš neko vreme kroz vaseljenu, proživljavajući istinsko jedinstvo svekolike tvorevine. Polako shvataš da vaseljena ima poruku za tebe.

Poruka glasi: beži kući, budalo.

Pitaš se kako si dospela u tu situaciju.

22

Na aerodromu se svi dosađuju ili su ljuti. Osećaš se kao kod svoje kuće. Ne možeš da poveruješ kako nisi ranije pomislila da pobegneš od svega u svom životu. Ne možeš da ostaviš ćerku, razume se, ali tražićeš da ti je pošalju čim se budeš smestila u nekoj divnoj, vreloj zemlji s povoljnim cenama čuvanja dece. U međuvremenu, za nju će biti korisno da za promenu provede neko vreme sa ocem, da ojačaju spona.

Prelećeš pogledom table s poletanjima, tragajući za privlačnom destinacijom, nekom zemljom gde je vreme lepo, ljudi srdačni i nećeš zaraditi dizenteriju.

Brazil! Kupuješ kartu. Košta mnogo, ali ko još mari? U Brazilu će moći jeftino da se živi! (Pojma nemaš da li će u Brazilu moći jeftino da se živi. Ne znaš čak ni da navedeš valutu Brazila.)

Treba da utucaš tri sata do polaska aviona. Smucaš se po aerodromu, istražuješ preskupe prodavnice i kafiće sa terasama koje bi trebalo da podsećaju na bašte pod vedrim nebom, ali je jedina razlika u tome što ili sediš u kafiću u zgradi aerodroma, ili izvan kafića u zgradi aerodroma.

Počinješ da se pitaš neće li ti ipak nedostajati muž i ćerka.

Za isterivanje plana do kraja, pređi na 34.

Za predomišljanje, pređi na 32.

23

Imaš dečka! Naglasak na reči dečko. Veoma je mio i odan, i neumoran u krevetu, ali ne razume ništa što pričaš. Moraš da mu daš spisak filmova i muzike koje će konzumirati, tek koliko da bi mogla da razmenjuješ s njim osnovne kulturne reference. Daješ mu i spisak knjiga, ali on nema dovoljan raspon pažnje da bi čitao.

Nakon nekoliko meseci zabavljanja, upoznaje te sa svojim roditeljima. Prepoznaješ mu mamu. U školi je bila dva razreda ispred tebe. Štaviše, veoma se lepo slažeš s njom i za sve vreme jela citirate jedna drugoj replike iz filmova Džona Hjuza, i provodite sjajno večer, sve dok ona ne podseti tvog dečka da pojede svoj brokoli do kraja. Shvataš da nije trebalo da se nađeš u toj situaciji.

24

„Možeš slobodno da turiš svoj glupi posao sebi u pozadinu!“, urlaš na Čeril. „Mrzim te! Mrzim sve vas! Osim tebe, Rasele u Formi, ti si u formi. I takođe osim tog nekog ko sedi tamo do zamenika direktora marketinga a nisam ga dosad upoznala, pa je moguće da je čestito ljudsko biće.“

Čekaš da ti osoba koja sedi do zamenika direktora marketinga zahvali, ali ona ne zahvaljuje, pa zato teraš dalje.

„Ma ne bih se na ovaj posao ispišala kad bi goreo, i znam da nije logično ovo što sam rekla, i briga me. Štaviše, smatram da je to vrlo seksistički izraz, jer da bi se žena ispišala na nešto što gori, morala bi skroz da čučne i možda bi je plamen ozbiljno povredio. Da skratim priču, nosite se, odoh ja.“

Taj trijumfalni oproštajni govor nekako je manje trijumfalan i glasan nego što je zvučao u tvojoj glavi, ali nije bitno. Izlaziš marševskim korakom iz sobe za sastanke ispunjena čudesnim osećajem, osećajem koji traje čitavih nekoliko sekundi dok ne shvatiš šta si uradila.

Pređi na 108.

25

Ne možeš da odustaneš. „Kuhinja“ ti je gomila skršenih cigala i počupanih kablova, i jedna stara sudopera nasred prostorije, koja nije ni tvoja prethodna sudopera, ni ona koju treba da dobiješ, i niko ne zna da objasni otkud ona tu. Moraš da guraš dalje.

Pređi na 51.

26

Šefica seda za svoj sto, ti sedaš preko puta nje. Lupka prstima o prste.

„Sad me čujte“, kaže, „očigledno ste uradili nešto strašno, ovo shvatamo krajnje ozbiljno i tako dalje. Međutim. Kad bismo vam dali šutku, to ne bi donelo baš sjajan publicitet firmi. Takođe, bilo bi izrazito problematično za moje ciljne planove kad bismo ostali bez vas u ovoj fazi ciklusa prodaje. Ali mora da se vidi da sam nešto preduzela, zato bolje smesta krenite u Zaštitu na radu. Otkako se Mildred penzionisala, tamo je jedna izvanredna mlada osoba koja isprobava izvesne... inovativne pristupe pružanja pomoći ljudima sa sindromom izgaranja ili bihevioralnim poteškoćama kao što ste vi.“

Za svraćanje u Zaštitu na radu, pređi na 84.

Za otkaz na glupom poslu, idi na 108.